

by L. Szabó

Summary

Karr landforms typical of dolomite surfaces were investigated using methods of field observation, mapping and morphological analyses. Through the mapping of these landforms and of the subsurface bedrock, data were obtained about mechanisms of formation and factors influencing the process.

Observations concerned the circumstances of the occurrence of conspicuous karr forms and recommendations were made on landform protection and nature conservation.

Translated by L. BASSA

Pap Norbert–Tóth József (szerk.): Változó világ, átalakuló politikai földrajz. Első Magyar Politikai Földrajzi Konferencia. – JPTE TTK Földrajzi Intézet, Pécs, 1999. 318 old.

Hagyomány teremtésére vállalkozott a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem (2000. jan. 1-től Pécsi Tudományegyetem) Földrajzi Intézete, amikor elhatározta, hogy a politikai földrajzzal foglalkozó kutatók vizsgálati eredményeit rendszeres időközönként megrendezendő konferenciákon tárja a szakma nyilvánossága elé.

Az első hazai politikai földrajzi konferencia 43 előadását tartalmazó tanulmánykötete a bizonyíték arra, hogy a fenti elhatározás szerencsés döntésnek bizonyult. Nem volt még ugyanis alkalom arra, hogy a diszciplína hazai művelői egybegyűlve, egy időben álljanak elő legjelentősebb tudományos eredményeikkel. Nos, a Pécsi Tudományegyetem minden dicséretet megérdemel azért, hogy otthont adott e rendezvénynek, s azért is, hogy az ott elhangzottakat nyomtatott formában is hozzáférhetővé tette a jelen geográfus generációi és az utókor számára egyaránt.

A tudományos tanácskozás átfogó ágazati politikai földrajzi kérdéseket tárgyaló plenáris ülésének anyagát leszámítva a kötet szerkesztőinek nem lehetett könnyű dolga, amikor e rendkívül széles, interdiszciplináris jellegű tanulmány-tömeget tartalmi hasonlóság alapján kísérelték meg csoportosítani, s fejezetekbe foglalni.

Munkájuk eredményeként végül a könyv szerkezete a konferencia öt szekciójához (1. Választási és közigazgatási földrajz; 2. Regionális politikai földrajz; 3. Magyarország politikai földrajza; 4. Határproblémák; 5. Geopolitika) igazodva fogta egybe az előadások tartalmát. A sokszínű anyag alapján az olvasók képet kaphatnak arról, hogy a politikai földrajz szinte határtalanul széles kutatási területén belül a diszciplína hazai művelői számára mely kérdések voltak a legizgalmasabbak az 1990-es években.

Egy rövid ismertetés keretében természetesen nincs mód arra, hogy a közel félszáz tudományos közlemény mindegyikéről akárcsak pár soros értékelést, ill. tartalmi ismertetést lehessen adni. Jó alkalom nyílik viszont arra, hogy a kötet egészéről mondjunk – dicséror és elmarasztaló kritikai megjegyzéseket egyaránt tartalmazó – véleményt.

Az első gondolat, ami a könyv végigolvasása után az emberben felötlik az, hogy a világban mindenhol és mindenkor jelenlévő politika – mint a hatalom megszerzésének és megtartásának kímé-

letlen eszköze – mennyire nem volt, nincs és sajnos, soha nem is lesz tekintettel a társadalom hosszú fejlődés eredményeként alakuló térbeli viszonyaira. Arról a természetes módon alulról építkező társadalomfejlődési folyamatról van szó, amelyet milliók számára „csupán” a jobb és biztonságosabb élet iránti vágy, valamint az emberi méltóság életfogytig tartó megőrzésének jogos igénye tart szüntelen mozgásban világszerte.

Konrad Lorenz gondolatát (nem szó szerint) idézve: a társadalmi létformák rendkívül érzékeny és finom szálaból álló hálózatába avatkozik be durván és rendszeresen a politika, tönkretéve hosszú idő alatt kifejlődött gazdasági és társadalmi cselekvési formákat csak azért, hogy saját önző (hatalmi) érdekeinek minden áron érvényt szerezzen. A következményeket mindnyájan ismerjük, legyen szó globalizációról, migrációról, közlekedési hálózatokról vagy környezeti konfliktusokról (hogy csak a könyv első részének tanulmányaira utaljak).

Hasonló gondolatok tartják fogva az olvasó elméjét a kötet közigazgatási földrajzi, regionális politikai földrajzi, de még inkább a határproblémákkal vagy a geopolitikai kérdésekkel foglalkozó cikkeinek tanulmányozásakor, miközben valósággal elképed attól a tér- és időbeli változatosságtól, ahogyan a politika ezernyi fajta álarcot öltve avatkozik bele egy-egy földrajzi térség történelmi sorsát befolyásoló események alakításába. Mindezek bemutatása a kötet igen nagy érdeme.

Változatos tartalma ellenére nem olvashatunk viszont a könyvben áttekintő jellegű tanulmányokat sem Magyarországról, sem a velünk szomszédos országok geopolitikai helyzetének a rendszerváltást követő változásairól és ennek következményeiről. Ugyancsak sajnálatos, hogy az 1945 utáni szlovák–magyar határforgalom problémái „nem értek meg” egy külön tanulmányt egyetlen kutatónak sem. (Leghosszabb határszakaszunkkal csupán egyetlen, történelmi földrajzi jellegű cikk foglalkozik a legnépesebb szekció anyagán belül.)

Méltatlanul kevés (mindössze 4) tanulmány kapott helyet a „Magyarország politikai földrajza” c. fejezetben, noha a címe alapján ez lehetett volna a könyv legfontosabb, legaktuálisabb politikai földrajzi kérdéseket tárgyaló része. (Ilyen címen akár egy önálló könyv is megjelenhetne, a szakma biztosan örömmel fogadná!)

Sajnos nem lehet szó nélkül hagyni a kötet bosszantó formai és szerkesztési hiányosságait, amelyek az utóbbi években egyfajta igénytelenség mindennaposá válásáról tanúskodnak számos földrajzi konferenciakötet esetében.

Kezdjük az eredetileg színes ábrák fekete–fehér formában való közlésénél, ahol megfejthetlenné válik a geográfiaiban alapvető fontosságú tematikus térképek jelkulcsa (az eredetileg különböző színű jelek egyetlen szürkés-fekete színbe olvadnak össze). Feltűnően sok a kötetben a rossz minőségű fekete–fehér ábra (nyomdai minőségű újrarájzolásukra valószínűleg nem volt elég idő vagy rajzoló kapacitás). Elfogadhatatlanul sok a szövegben a helyesírási hiba. Meglepve láttam azt is, hogy CZIRBUSZ Géza antropogeográfusunk új nevet kapott („átkeresztelték” Gyulára...).

Több szerzőt (KOLNHOFER V., MILETICS P., VONYÓ J.) különösen kegyetlenül sújtott a technikai szerkesztői nemtörődömség. Tanulmányaikban tömegével fordul elő, hogy az *ő* és *ű* betűk helyett *kérdőjelek*, az *í-k* helyett *’* jelek, *gondolatjelek* helyett pedig *Đ* betűk szerepelnek!

Vajon nem lehetett volna 1–2 héttel később megjelentetni a könyvet, de időt szakítani e durva szövegszerkesztési hibák kijavítására? Milyen bizonyítványt állít ki magáról tudományunk e neves műhelye, ha a földrajzi kutatások eredményeinek közlésénél ennyire semmibe veszi a megjelentetés minőségi alapkövetelményeit? Ez a felületes publikációs gyakorlat a jövőben nem folytatható, már csak szakmánk presztízsének megőrzése miatt sem!

A szakmailag igen értékes és hiánypótló mű szerzői azt is megérdemelték volna, hogy akár a kötet végén, akár az egyes cikkek kezdő oldalának alján feltüntessék munkahelyüket és foglalkozásukat. Jelentős részük ugyanis nem földrajzos, így geográfus berkekben nevük többnyire ismeretlen.

Segítők szándékú kritikámat elsősorban a technikai szerkesztőknek címezve, figyelmébe ajánlom a könyvet mindenkinek, akit érdekelnek ennek az izgalmas tudományterületnek legújabb kutatási eredményei.

TINER TIBOR